

Shobogenzo

Hoofdstuk 2: *Mahāyāna-haramitsu*

On the Great Wisdom That Is Beyond Discriminatory Thought

When Avalokiteshvara Bodhisattva was at one with the deepest Wisdom of the Heart which is beyond discriminatory thought, He saw with utmost clarity that the five skandhas which comprise one's whole being were as space.

The five skandhas are our physical form, our sensory perceptions, our mental conceptions and ideas, our volition, and our consciousness: they are a fivefold manifestation of Wisdom. 'To see with utmost clarity' is what is meant by Wisdom. To clarify what the meaning and import of this is, He said, "Our physical form is as pure and unbounded as space," and "The Unbounded is what our physical form is." Our physical forms are forms: the Unbounded is what is unbounded. The former are 'the hundreds of individual sproutings': the latter is the multiplicity of form.

When the Wisdom Beyond Discriminatory Thought manifests in twelvefold form, it is the twelve sensory fields – that is, the six sensory faculties along with what they perceive to be the properties of all thoughts and things. And this Wisdom has an eighteenfold manifestation, comprised of the six sensory faculties of eyes, ears, nose, tongue, tactile body, and mind plus their six perceived properties, respectively, color, sound, odor, taste, feel, and mental contents, along with the six forms of consciousness associated with eyes, ears, nose, tongue, tactile body, and mind. And this Wisdom has a fourfold manifestation: the arising of suffering, its cause, its ultimate extinguishing, and the method whereby it is extinguished. And this Wisdom has a sixfold manifestation, consisting of almsgiving, keeping to the Pure Precepts, practicing patience, making diligent effort, doing serene reflection meditation, and applying wise

Over de Grote Wijsheid die voorbij het Discriminerende Denken gaat

Toen Bodhisattva Avalokiteshvara één was met de diepste Wijsheid van het Hart die voorbij het discriminerende denken gaat, zag Hij met de grootst mogelijke helderheid dat de vijf skandha's die je hele wezen omvatten, zoals leegte waren.

De vijf skandha's zijn onze fysieke vorm, onze zintuiglijke waarnemingen, onze mentale opvattingen en ideeën, onze wil en ons bewustzijn: ze zijn een vijfvoudige manifestatie van Wijsheid. 'Zien met de grootst mogelijke helderheid' is wat wordt bedoeld met Wijsheid. Om te verhelderen wat de betekenis en het belang hiervan is, zei Hij: "Onze fysieke vorm is zo puur en grenzeloos als de leegte", en "Het Ongebondene" is wat onze fysieke vorm is." Onze fysieke vormen zijn vormen: Het Ongebondene is wat ongebonden is. De eerste zijn 'de honderden individuele kiemen': de laatste is de veelheid van vorm.

Wanneer de Wijsheid die voorbij de Discriminerende Denken gaat, zich manifesteert in twaalfvoudig vorm, zijn het de twaalf zintuiglijke velden, dat wil zeggen de zes zintuiglijke vermogens samen met wat zij zien als de eigenschappen van alle gedachten en dingen. En deze wijsheid heeft een achttienvoudige manifestatie, bestaande uit de zes zintuiglijke vermogens van de ogen, oren, neus, tong, tactiele lichaam en geest plus hun zes vermeende eigenschappen, respectievelijk, kleur, geluid, geur, smaak, gevoel en mentale inhoud, samen met de zes vormen van bewustzijn die geassocieerd worden met de ogen, oren, neus, tong, tactiele lichaam en geest. En deze Wijsheid heeft een viervoudige manifestatie: het ontstaan van het lijden, de oorzaak, zijn ultieme blussen, en de methode waarbij het wordt gedoofd. En deze wijsheid heeft een zesvoudige manifestatie, bestaande uit het geven van aalmoezen, het zich houden

Shobogenzo

discernment. And the Wisdom Beyond Discriminatory Thought has a singular expression, which is constantly manifesting before our very eyes here and now: It is total and absolute enlightenment. And the Wisdom Beyond Discriminatory Thought has a threefold manifestation as past, present, and future. And this Wisdom has a sixfold manifestation as earth, water, fire, wind, space, and consciousness. And this Wisdom has a fourfold manifestation which occurs in daily life as moving, standing, sitting, and reclining.

There was once a mendicant monk in the assembly of the Tathagata Shakyamuni who was thinking to himself, “I bow in deepest respect to the profound Wisdom Beyond Discriminatory Thought. **And well I should**, for even though within this Wisdom there is nothing that gets born or becomes extinct, nevertheless You have been able to establish that by following the Precepts, our physical skandha will be beyond dualistic morality; that by meditative contemplation, our sensory skandha will be tranquil and freed from all false ideas; that by practicing wise discernment, our consciousness skandha will be wise in what it sees; that by practicing non-attachment, our volitional skandha will be fully liberated from defiling passions; and that by practicing all-acceptance, our thought skandha will have complete comprehension of this liberated state. You have also been able to establish that the fruits of entering the stream of training, the fruits of returning but once more to the world of desire, the fruits of not returning to that world, and the fruits of arhathood truly exist. You have been able to establish that there is the enlightenment solely realized by oneself, as well as the supreme awakening wherein all things are viewed alike as enlightened. You have been able to establish that there are the Treasures of Buddha, Dharma, and Sangha, as well as to establish that there is a turning of the Wheel of the Dharma and a ferrying of all manner of sentient beings to the Other Shore.”

The Buddha, aware of these thoughts, addressed the monk, saying, “It is just as you have been thinking, just as you have thought: the profound Wisdom Beyond Discriminatory Thought is subtle and

aan de Zuivere Leefregels, het beoefenen van geduld, het doen van een ijverige inspanning, het doen van serene belichtende meditatie, en het toepassen van wijs onderscheidingsvermogen. En de wijsheid Voorbij het Discriminerende Denken, heeft een unieke expressie, die zich voortdurend manifesteert voor onze ogen hier en nu: Het is de totale en absolute verlichting. En de Wijsheid Voorbij het Discriminerende Denken heeft een drievoudige manifestatie als verleden, heden en toekomst. En deze Wijsheid heeft een zesvoudige manifestatie als aarde, water, vuur, wind, ruimte en bewustzijn. En deze Wijsheid heeft een viervoudige manifestatie die plaatsvindt in het dagelijks leven zoals bewegen, staan, zitten en liggen.

Er was eens een bedelmonnik in de assemblage van de Tathagata Shakyamuni die dacht bij zichzelf: “Ik buig in het diepste respect voor de diepe wijsheid Voorbij het Discriminerende Denken. **En ook ik moet**, want zelfs al is er binnen deze Wijsheid niets dat geboren wordt of uitsterft, niettemin heeft U kunnen vaststellen dat door het volgen van de Voorschriften, onze fysieke skandha zal voorbij een dualistische moraal liggen; dat door meditatieve contemplatie, onze zintuiglijke skandha rustig en bevrijd zal zijn van alle valse ideeën; dat door het beoefenen van wijs onderscheidingsvermogen, ons bewustzijn-skandha wijs zal zijn in wat het ziet; dat door het beoefenen van niet-gehechtheid, onze wilskracht-skandha volledig bevrijd zal zijn van verontreinigende passies; en dat door het beoefenen van volledige acceptatie, onze denken-skandha volledig begrip zal hebben van deze bevrijde staat. U hebt ook de vruchten kunnen vaststellen van het invoeren van de stroom van de opleiding, de vruchten van het maar één keer terugkeren naar de wereld van het verlangen, de vruchten van niet terug te keren naar die wereld, en dat de vruchten van arhat-schap echt bestaan. U heeft kunnen vaststellen dat er verlichting is die uitsluitend gerealiseerd is door zichzelf, maar ook het hoogste ontwaken, waarin alle dingen zowel gelijk als verlicht worden gezien. U heeft kunnen vaststellen dat er de schatten van Boeddha zijn, Dharma en Sangha, alsmede hebt U vastgesteld dat er een draaien van het Wiel van het Dharma is en dat er veerponten van allerlei levende wezens naar de andere oever zijn geweest.” De Boeddha, op de hoogte van deze gedachten, sprak de monnik

Shobogenzo

difficult for the intellect to fathom.”

In regard to the private thoughts of this monk, whenever someone bows down in respect to all things, the wisdom that prompted this monk to say, “even though there is no being born or becoming extinct, nevertheless...,” expresses a ‘bowing down in respect’. When there is this moment of ‘being duly respectful’, the wisdom of what the Buddha was able to establish in this connection is right before your very eyes and encompasses everything the monk had in mind, from the practicing of Precepts, meditation, and wise discernment up through the ferrying of sentient beings to the Other Shore. It is this that we mean when we speak of ‘*Mu*’. What this expedient term ‘*Mu*’ refers to can be realized through the practices just outlined, for this ‘*Mu*’ is the profound, subtle, and inscrutable Wisdom Beyond Discriminatory Thought.

Someone present, a veritable Indra, Lord of the Heavens, asked the Buddha’s long-standing senior disciple Subhuti, “O great virtuous one, if some bodhisattva or mahasattva were desirous of studying this ‘Profound Wisdom That is Beyond Discriminatory Thought’, just how, precisely, should he go about studying such a thing?” Subhuti replied, “O you who look with doubting eyes, if a bodhisattva or mahasattva is desirous of learning about the Profound Wisdom Beyond Discriminatory Thought, he should study it with a mind as completely open as open space, with no preconceptions to hamper him.”

Thus, ‘learning what Wisdom is’ means ‘to be free of preconceptions’: ‘being free of preconceptions’ is what ‘studying Wisdom’ is.

This Indra Lord of the Heavens then addressed the Buddha, saying, “World-honored One, if virtuous men and women were to receive this teaching on Your purported ‘Wisdom That is Beyond Discriminatory Thought’, hold to it, and recite it to others chapter and verse, were they to explore its implications and then lecture upon it to others, what could they possibly do to defend it from

aan en zei: “Het is net zoals je hebt zitten nadenken, net zoals je gedacht hebt: De diepe Wijsheid Voorbij het Discriminerende Denken is subtiel en moeilijk voor het verstand om te doorgronden.”

Met betrekking tot de persoonlijke gedachten van deze monnik, wanneer iemand diep buigt ten opzichte van alle dingen, de wijsheid die deze monnik ertoe bracht om te zeggen, "ook al is er geen geboren worden of uitsterven, niettemin...," drukt een 'diep buigen in respect' uit. Wanneer er zo'n moment is van 'terdege respectvol zijn', bevindt de wijsheid van wat de Boeddha in dit verband heeft kunnen vaststellen zich recht voor je eigen ogen en omvat alles wat de monnik in gedachten had, van het uitvoeren van de Voorschriften, meditatie, en wijs onderscheidingsvermogen tot aan de veerponten van voelende wezens naar de andere oever. Het is dit dat we bedoelen als we spreken van '*Mu*'. Waar deze doelmatige term '*Mu*' naar verwijst, kan worden gerealiseerd door de net uiteengezette praktijken, want dit '*Mu*' is de diepe, subtiel en ondoorgrondelijke Wijsheid Voorbij het Discriminerende Denken.

Eén van de aanwezigen, een ware Indra, de Heer der Hemelen, vroeg aan de al lang bestaande senior leerling van de Boeddha Subhuti: “O grote deugdzame, als sommige bodhisattvas of Mahasattvas verlangen naar het bestuderen van deze 'Diepe Wijsheid die Voorbij het Discriminerende Denken gaat', net hoe, zeer precies, moeten zij zoiets gaan bestuderen?” Subhuti antwoordde: “O, jij die kijkt met twijfelende ogen, als een bodhisattva of Mahasattva verlangt naar het leren van de Diepe Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken, moet hij Het bestuderen met een geest die zo volledig open is als open ruimte, zonder dat vooroordelen hem belemmeren.”

Dus, 'leren wat Wijsheid is' betekent 'vrij zijn van vooroordelen': 'vrij zijn van vooroordelen' is wat het 'bestuderen van Wijsheid' is.

Deze Indra Heer der hemelen richtte zich dan tot de Boeddha zei: “Alom-Geëerde, als deugdzame mannen en vrouwen op het punt stonden deze leer te ontvangen over Uw vermeende 'Wijsheid Die Voorbij Het Discriminerende Denken Gaat', vast te houden, en te reciteren aan anderen, hoofdstuk en vers, en waren ze plan de gevolgen ervan te verkennen en vervolgens voor te lezen aan

Shobogenzo

critical attack? All I am really asking, O World-honored One, is that You, out of Your compassion, give us instruction.”

This time, the Buddha’s senior monk Subhuti responded to this lordly Indra by saying, “O you with the doubting eyes, do you see any way in which this Teaching can be defended?”

he lordly one replied, “No, O great virtuous one, I do not see any way in which this teaching can be defended.”

Subhuti then said, “O you with the doubting eyes, if virtuous men and women explain the matter as the Buddha has, the profound Wisdom Beyond Discriminatory Thought will, in fact, be Its own defense. If virtuous men and women put forth the matter in this way, they will never be far from the profound Wisdom Beyond Discriminatory Thought. You need to understand that, as long as any being – human or non-human – seeks to be told what It means while acting from a desire to do harm or mischief, that being will ultimately not be able to realize It. O you with the doubting eyes, if your motive is to defend and protect It, you should act in accordance with what has been said here. All bodhisattvas and the Deepest Wisdom That is Beyond Discriminatory Thought are in no way different from the desire to defend and protect That which is like the clear and empty sky.”

anderen, wat kunnen ze eventueel doen om het te verdedigen tegen een kritische aanval? Het enige dat ik eigenlijk vraag, O Alom-Geëerde, is dat U, vanuit Uw mededogen, ons instructies wil geven.”

Deze keer, de senior monnik van de Boeddha, Subhuti, reageerde op deze vorstelijke Indra door te zeggen:”O, jij met de twijfelende ogen, zie jij een manier waarop dit Onderricht kan worden verdedigd?”

Hij antwoordde hem: ”Nee, O grote deugdzame, ik zie geen manier waarop deze leer kan worden verdedigd.”

Subhuti zei toen: "O jij met de twijfelende ogen, als deugdzame mannen en vrouwen de zaak verklaren zoals de Boeddha dat deed, zal de diepe Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken, in feite, Zijn eigen verdediging zijn. Als deugdzame mannen en vrouwen de zaak voortzetten op deze manier, zullen ze nooit ver van de diepe Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken zijn. Je moet begrijpen dat, zolang een wezen - mens of niet-mens - wil horen wat het betekent en werkt vanuit een verlangen om schade of kwaad te doen, zal dat wezen uiteindelijk niet in staat zijn om Het te realiseren. O, jij met de twijfelende ogen, als uw drijfveer is om Het te verdedigen en te beschermen, moet u handelen in overeenstemming met wat hier is gezegd. Alle bodhisattva's en de Diepste Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken zijn op geen enkele wijze anders dan de wens om te verdedigen en te beschermen Dat wat zoals de heldere en lege hemel is.”

Understand that to receive this Teaching, keep to It, accurately recite It to others, and explore Its implications is precisely what ‘defending and protecting Wisdom’ means. To desire to defend and protect It means that you receive the Teaching, keep to It, accurately recite It to others, and so forth.

Begrijp dat deze Leer ontvangen, er zich aan houden, het nauwkeurig reciteren aan anderen, en de gevolgen ervan verkennen precies is wat 'het verdedigen en beschermen van Wijsheid' betekent. Om het verlangen om Het te verdedigen en te beschermen betekent dat je de Leer ontvangt, je Er aan houdt, Het nauwkeurig reciteert aan anderen, enzovoort.

Shobogenzo

My former Master, a Buddha of old, once said in verse:

*My whole being is like the mouth of a bell suspended in empty space:
It does not ask whether the wind blows east or west, north or south.
Impartial to all, it sounds the Wisdom for the sake of others:
"Bong bong bong," says the wind bell, "bong bong bong."*

This is the sounding of Wisdom, which is the right Transmission of Buddhas and Ancestors. His whole being is this Wisdom, the whole of others is this Wisdom, the whole of oneself is this Wisdom, the whole of east and west, north and south is this Wisdom.

Shakyamuni Buddha then said, "Shariputra, when it comes to the matter of the Wisdom Beyond Discriminatory Thought, all sentient beings, of whatever sort they may be, are to be offered spiritual provisions and respectfully bowed to, each treated as a place where a Buddha dwells. Your exploration of the Wisdom Beyond Discriminatory Thought should be done as though you were making spiritual offerings and respectfully bowing to the Buddha as the Awakened and Revered One.

"And why so? Because the Wisdom Beyond Discriminatory Thought is not something different from the Buddha as the Awakened and Revered One, nor is the Buddha as the Awakened and Revered One something different from what the Wisdom Beyond Discriminatory Thought is. The Wisdom Beyond Discriminatory Thought is, in fact, the Buddha as the Awakened and Revered One, just as the Buddha as the Awakened and Revered One is, in fact, the Wisdom Beyond Discriminatory Thought.

"And how so? Because, Shariputra, all Tathagatas as arhats and Fully Awakened Ones have, without exception, been able to appear in the world by virtue of the Wisdom Beyond Discriminatory Thought. And because, Shariputra, all bodhisattvas, mahasattvas, pratyekabuddhas, arhats, non-returners, once-returners, and stream-enterers have, without exception, been able to appear in the world by virtue of the Wisdom Beyond Discriminatory Thought. And

Mijn vroegere meester, een oude Boeddha, zei eens in vers:

*Mijn hele wezen is als de mond van een klok die opgehangen is in de lege ruimte:
Het vraagt niet of de wind blaast naar het oosten of westen, noorden of zuiden
Onpartijdig tegenover allen, het klinkt als wijsheid in het belang van anderen:
"Bong bong bong", zegt de windbel, "bong bong bong."*

Dit is het geluid van Wijsheid, dewelke de juiste Transmissie is van Boeddha's en Patriarchen. Zijn hele wezen is deze Wijsheid, het geheel van anderen is deze Wijsheid, het geheel van jezelf is deze Wijsheid, het geheel van oost en west, noord en zuid is deze Wijsheid.

Shakyamuni Boeddha zei toen: "Shariputra, als het gaat om de kwestie van de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken, alle levende wezens, van welke aard zij ook mogen zijn, moeten spirituele voorschriften worden aangeboden en er moet eerbiedig gebogen worden, elkeen behandeld als een plaats waar een Boeddha verblijft. Uw verkenning van de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken moet worden gedaan alsof je een spiritueel aanbod doet en respectvol buigt voor de Boeddha als de Ontwaakte en de Vereerde.

"En waarom zo? Omdat de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken niet iets anders is dan de Boeddha als de Ontwaakte en Vereerde, noch is de Boeddha als de Ontwaakte en Vereerde iets anders dan wat de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken is. De Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken is, in feite, de Boeddha als de Ontwaakte en vereerde, net als de Boeddha als de Ontwaakte en vereerde is, in feite, de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken.

"En hoe zo? Omdat, Shariputra, zowel alle Tathagatas als arhats en Volledig Ontwaakte Wezens, zonder uitzondering, in staat geweest zijn om te verschijnen in de wereld op grond van de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken. En omdat, Shariputra, alle bodhisattva's, mahasattva's, pratyekabuddhas, arhats, niet-terugkomers, éénmalige terugkomers, en stroom-betreders zijn,

Shobogenzo

because, Shariputra, in all the worlds, the ten ways of doing good, the four meditations leading to heavenly states, the four meditative states beyond the world of form, and the five wondrous faculties have, without exception, been able to appear in the world by virtue of the Wisdom Beyond Discriminatory Thought.”

zonder uitzondering, in staat geweest om te verschijnen in de wereld op grond van de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken. En omdat, Shariputra, in alle werelden, de tien manieren van het doen van goede, de vier meditatieën leiden tot hemelse staten, de vier meditatieve die voorbij de wereld van vorm gaan, en de vijf wonderlijke vermogens zijn, zonder uitzondering, in staat geweest om te verschijnen in de wereld op grond van de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken. "

Thus it is that the Buddha as the Awakened and Revered One is the Wisdom Beyond Discriminatory Thought: the Wisdom Beyond Discriminatory Thought is all the various thoughts and things. All these various things are as empty space: they are neither born nor do they wholly die, they are not stained nor yet immaculate, increasing not, decreasing not. When this Wisdom Beyond Discriminatory Thought is manifesting before our very eyes, It is the Buddha as the Awakened and Revered One manifesting before our very eyes. Inquire into this; keep it in mind. To make offerings and bow respectfully is, indeed, to look with reverence to, trust in, and faithfully follow the Buddha as the Awakened and Revered One: to look with reverence to, trust in, and faithfully follow Him is to be the Buddha as the Awakened and Revered One.

Dus het is zo dat de Boeddha als de Ontwaakte en Vereerde de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken is: de Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken is al de verschillende gedachten en dingen. Al deze verschillende dingen zijn als lege ruimte: ze worden niet geboren, noch sterven zij geheel af, zijn ze niet bevuurd noch onberispelijk, vermeerderen ze niet, verminderen ze niet. Wanneer deze Wijsheid Voorbij Het Discriminerende Denken zich manifesteert voor onze eigen ogen, is Het de Boeddha als de Ontwaakte en Vereerde die zich manifesteert voor onze eigen ogen. Onderzoek dit; hou het in gedachten. Om offers te volbrengen en eerbiedig te buigen is, inderdaad, om met eerbied naar te kijken, en te vertrouwen, en trouw de Boeddha als de Ontwaakte en de Vereerde te volgen: te kijken met eerbied naar, te vertrouwen, en Hem trouw te volgen is de Boeddha zijn als de Ontwaakte en Vereerde.

This was delivered to the monastic assembly at Kannondōri during the summer retreat in the first year of the Tempuku era (1233).

Dit werd geleverd aan de monastieke gemeenschap in Kannondōri tijdens de zomerretraite in het eerste jaar van de Tempuku tijdperk (1233).

On the twenty-first day of the third lunar month in the second year of the Kangen era (April 29, 1244), this was copied out by Ejō, while in the chief disciple's quarters at Kippō-ji Temple in Echizen Province.

Op de éérentwintigste dag van de derde maanmaand in het tweede jaar van het Kangen tijdperk (29 april 1244) werd dit overgeschreven door Ejō, terwijl hij in het kwartieren van het hoofd van de discipels in de Kippo-ji tempel in de Echizen provincie was.